

Jumalateenistus Nõos R, 29.03.24 kell 11.00, Suur Reede

Lektsioonid: Lk 23:1–12; Jh 19:1–11; Jh 19:12–17; Lk 23:26–32; Lk 23:33–43; Jh 19:28–30; Mt 27:51–52, 54; Lk 23:48–56

Pihikõne: pihimanitsus Agendast lk 246

Jutlus: Js 53:3,4a

Laulud: 477; 81 (1); 70 (1); 94 (1–2); 92 (1–3); 90 (1); 96 (1); 378 (1–2); 94 (6); 96 (5); 100 (1–3)

Ta oli põlatud ja inimeste poolt hüljatud, valude mees ja haigustega tuttav, niisugune, kelle pealt silmad ära pööratakse: ta oli põlatud ja me ei hoolinud temast. Ent tõeliselt võttis ta enese peale meie haigused ja kandis meie valusid.

Kuulsime tänase Suure Reede jutluse aluseks kirjakohta, mis pärineb ühest olulisest kohast prohvet Jesaja raamatus, neljandast Jumala sulase laulust Js 52:13–15; 53:1–12. Võiks öelda, et see kirjakoht on oluline juba viimased 2500 aastat, kuna pärineb arvatavasti 6. sajandi keskpaigast eKr. Ülioluline on see just kristlaste jaoks, kuna seda Jesaja kirjeldust ühest Jumala sulasest, kes kannatab süütult kaasinimeste käes ja sureb tegelikult nendesamade inimeste eest, kasutatakse palju UT-s. Seda kasutab Jeesus ise, kasutavad apostlid Paulus ja Peetrus ning kindlasti veel paljud apostlid, kirikuisad ja kristlikud kirjamehed, keda ma ei oska nimetadagi. Seda on nii palju kasutatud seetõttu, et see näib peaaegu täiusliku ettekuulutuseks Jeesuse kannatustest, surmast ja missioonist, mis toimus sadu aastaid hiljem.

Valisin sellest pikemast Jumala sulase laulust välja just need salmid seetõttu, et need võtavad minu arvates kokku Jumala sulase saatuse: teda peeti eluheidikuks, kuid tegelikult oli ta Elu tooja.

Kuulsime tänasest Jeesuse kannatusloost, kuidas tema kaasinimesed temasse suhtusid. Teame seda hästi: inimesed vihkasid Jeesust niivõrd, et olid kerge südamega valmis saatma ta kõige piinarikkamasse surma, mida tollal ainult kujutleda võis, ristisurma. Sellele eelnes ka ränk piinamine, mida Piiblis küll nii drastiliselt ei kirjutata, kuid ajaloost on teada tollased kurjategijate piinamiskombed ja need olid rängad.

Teame ka seda, et Jeesuse kaasaegseist enamik ei uskunud, et ta on see, keda väidab enda olevat, Jumala Poeg ehk heebrea keeli Messias, kreeka keeli Kristus. Õigupoolest see, et üks inimene endast niimoodi võib arvata, ajaski neid sedavõrd vihale. Inimestele ju üleüldse ei meeldi, kui keegi end neist paremaks peab. Ent kui keegi peab ennast püha Jumalaga võrdseks, siis on asi väga halvasti.

Siin on minu arvates ka üks huvitav asjaolu. Kuidas suhtusime tänapäeval inimesse, kes peab end Jumalaks? Paigutaksime ta psühhoneuroloogia haiglasse ehk hullumajja. Kui ta kujutab endast kaasinimestele mingil põhjusel ohtu, siis vanglasse. Kuid kellelegi ei tuleks arvatavasti pähe sellist inimest surma mõista, isegi sellistes riikides, mille seadused surmanuhtlust lubavad.

Miks olid siis Jeesuse kaasaegsed nii raevus? Sest nad mõistsid oma südames, et Jeesus kõneleb tõtt. Nad ei tahtnud aga seda tõtt kuulata, isegi mitte teada, ja arvasid, et suudavad selle tõe Jeesuse surmamisega lihtsalt minema pühkida.

Inimestes, kes Jeesuse surma mõistsid, tegutses kurat. Vaatame kahte lihtsat näidet, kuidas kurat tõe vastu tegutseb.

1Ms 3 tuleb kurat mao kujul Eevat kiusama. Ta küsib: „Kas Jumal on tõesti öelnud, et te ei tohi süüa mitte ühestki rohuaia puust?” Eeva vastab kuradile tõtt: „Me sööme küll rohuaia puude vilja, aga selle puu viljast, mis on keset aeda, on Jumal öelnud: Te ei tohi sellest süüa ega selle külge puutuda, et te ei sureks!”

Täpselt nii asi oligi. Kurat teab seda väga hästi, kuid ta tahab seda tõe hävitada koos selle tõe kandjaga. Ja ütleb Eevale: „Te ei sure, kindlasti mitte, aga Jumal teab, et päeval, mil te sellest sööte, lähevad teie silmad lahti ja te saate Jumala sarnaseks, tundes head ja kurja.” Teame, mis seepeale juhtus: kuradil õnnestuski Eeva, ja koos temaga ka Adam hävitada, hävitada selles mõttes, et inimene sai surelikuks. Jumala tõe, jumalanäolisuse, mida igaüks meist kannab, sai surma saagiks.

Teine näide on Jeesuse kõrbekiusatuste lugu sünoptilistes evangeeliumides: Mt, Mk ja Lk. Kurat

tuleb sealgi Jeesust kiusama, sest taipab: Jeesus mitte ainult ei kõnele tõtt, vaid on ise tõde. Ta tuleb hävitada. Ja kurat püüab teda hävitada kolmel viisil, mis teiste inimeste peal on alati töötanud: a) ta püüab Jeesust meelitada materiaalsete vajadustega, mida sümboliseerib toit; b) ta püüab Jeesust meelitada tervisevajadusega, mis on meile, inimestele ju niivõrd oluline; c) ta püüab Jeesust meelitada au ja kuulsusega, mis on meile, inimestele elus nii oluline (sellega kurat ju püüdis võrku ka Eeva!).

Kuid Jeesus tõrjub kuradi rünnakud tõega, milleks on Jumala sõna. Ta tsiteerib kõigi kiusatuste vastu Pühakirja ja kurat jätabki ta rahule. Ajutiselt, sest ta arvestab: Jeesus on küll eriline inimene, temas peitub tõde, kuid Jeesus on siiski inimene.

Olen tihti mõelnud, kuidas kurat aru ei saanud, et Jeesus on korraga Jumal ja inimene. Hüüdsid ju kurjast vaimust vaevatud inimesed Jeesust nähes: „Ma tean, kes sa oled: Jumala Püha!“ Kurat pidi ju teadma, et Jeesus on Jumala Poeg!

Olen selle küsimuse enda jaoks lahendanud nii, et kurat, ehkki teades Jeesuse tõelist olemust, ei suutnud temasse siiski uskuda. Uskuda selles mõttes, et Teda oma Issandaks tunnistada. Sest kui ta oleks suutnud seda teha, siis poleks ta kurat, kes vastandub Jumalale.

Arvan, et selline lugu on olnud kõigi aegade uskmatutega: nad tegelikult teavad, kes Jeesus on, sest neil on ju võimalik kuulata või lugeda tema kõnet. Nad aimavad oma südames, et ta pole tavaline inimene, vaid Jumala Püha. Kuid patt nende sees, mis on kuradi tööriist, keelab neil selle tõe ees kummardamast ja nimetamast Jeesust oma Issandaks.

Selline suhtumine iseloomustab ka meie tänapäevast ühiskonda. Kõik teavad, et maailma 8-miljardilisest rahvastikust on kolmandik kristlasi. Piibel on sadades keeltes inimestele kättesaadav. Suur Reede ja mitmed teised kirikupühad on riigipühad, ka meil Eestis. Maa on kaetud kirikutega, mille altareil on Jeesus Kristuse pildid. Kunstiajaloolased kõnelevad Jeesus Kristusest, inimesed käivad Vaikse nädala kontsertidel. Kuid seda, et Jeesus on pole mitte ainult üks teadmise objekt, vaid Tõde suure algustähega, kelle ette tuleb kummardada, inimesed teada ei taha.

Meie ajal pole Jeesus tundmatu. Muidu poleks ju üks juhtivaist ansambli The Beatles liikmeist John Lennon kord öelnud, et biitlid on kuulsamad kui Jeesus Kristus – pidi ju ennast kellegi suurega võrdlema! Kuid kas Ta on ka armastatud ja austatud? Eks igaüks oska sellele küsimusele ise vastata. Inimesi, kel on religioonialane haridus või kes on isegi koolis usuõpetust õppinud, on maailmas palju, Eestis võib-olla vähem. Paljud inimesed teavad, mis oli Jeesuse ristilöömise tegelik mõte. Seda teab 6. sajandil eKr juba prohvet Jesaja: „Ent tõeliselt võttis ta enese peale meie haigused ja kandis meie valusid.“

Ent kui palju on inimesi, kes seda tõepoolest usuvad? Kui keegi on meie haigused enese peale võtnud, siis miks oleme nende haiguste pärast veel mures? Kui keegi on kandnud meie valusid, miks siis enam kurdame, et meil on nii raske elu?

Kui aga keegi ütleb, et miks ma siis ikkagi haigeks jään ja valu tunnen, kui ma Jeesusesse usun, siis võib meelde tuletada prohvet Jeremijat, kes oma Nt 3:39 ütleb: „Miks inimesed elus nurisevad? Igaüks nurisegu omaenese patu pärast!“

Viimselt on ikkagi patt, see kuradi tööriist see, mis meid Jeesusest lahutab. Patt ei luba meil Jeesuses asuvat tõde uskuda, ehkki me seda tõde teame. Patt sunnib meid olema ükskõiksed nende kingituste suhtes, mida Jumal meile selles armetus olukorras andnud on.

Ja millised on siis need kingitused? Teame hästi: ristimine ja armulaud, kiriku sakramendid. Vestlesin hiljuti ühe inimesega, kes polnud enam esimeses nooruses ja oli ristimata. Ta arvas, et kui vanemad teda omal ajal lapsena ristida ei lasknud, siis ei hakka ka tema seda veel vanas eas tegema. Ta teadis väga hästi seda, kes Jeesus on, oli palju kordi kuulnud Jeesuse ristisurma tähendusest ja teadis arvatavasti ka seda, et Jeesus kannab endas Tõde suure algustähega. Kuid seda, et sellesse tõesse uskumiseks on tarvis lahti ütleda patust ja end ristida lasta, ta ei uskunud.

Meie kõigi, patuste inimeste häda ongi selles, et me näeme tõde, kuid ei suuda sellesse uskuda. Isegi sõna „uskuma“ on meie jaoks kahetäenduslik (saksa ja inglise keeles muide ka): see tähendab nii arvamist kui kindlat austavat veendumust. See ilmneb hästi haige lapse isa hüüdes Jeesusele Mk 9:24: „Ma usun, aita mind mu uskmatuses!“ Isa mõistis, et tema usk pole rohkem kui arvamus, kuid ta kasutas võimalust, et hüüda Jeesuse poole: kingi mulle tõelist, veendunud usku.

Täna sel Suurel Reedel polnud Jeesuse risti all seisvail naistel ja jüngril, keda on kujutatud ka meie kiriku altarimaalil, palju lootust. Nad nägid oma armastatud Õpetajat, neitsi Maarja puhul ka poega, surnuna ristil rippumas ja nad ei teadnud, mida nad edasi peavad tegema. Kuid neil oli usku ja armastust: nad uskusid, et Jeesus on Jumala Poeg ja nad armastasid Teda.

Issand kingi ka meile meie lootusetuse tundidel siiski usku ja armastust Jeesuse vastu! Küllap tuleb siis ka lootus!

Aamen.